

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

No endorsement of AgEcon Search or its fundraising activities by the author(s) of the following work or their employer(s) is intended or implied.

TERMELŐSZÖVETKEZETEINKRŐL

AZ AMBRÓZFALVI DIMITROV TERMELŐSZÖVETKEZET

Az ambrózfalvi Dimitrov Tsz 1967-ben, a termelőszövetkezetek országos termelési versenyében a hatodik helyet vívta ki magának, a legkisebb területi kategóriában. 1960 óta hatszor nyert el helyezést az országos versenyben, annak ellenére, hogy a nyéréshez évről évre nagyobb eredmények kellettek. A Dimitrov Tsz tehát fokozatosan növelte termelését, amit az alábbi számok igazolnak (1000 Ft/kh):

	Halmazatlan termelési érték	Szövetkezeti bruttó jövedelem	Árbevétel
1960	7 242	6 155	...
1961	8 468	6 736	...
1962	9 696	9 026	...
1963	8 266	6 101	...
1964	12 162	7 647	9 736
1965	11 297	6 976	9 890
1966	13 087	8 412	11 656
1967	14 297	9 642	12 754

Egy-két rosszabb időjárású év (1963 és 1965) kivételével a fejlődés szinte töretlen volt a hét év alatt. Különösen kiugrik az 1964., az 1966. és az 1967. év eredménye. A hatszoros versenyhelyezés, a fokozatos fejlődés, a kiugró évek eredménye ön maga teszi fel a kérdést: hogyan gazdálkodott a Dimitrov Tsz, milyen termelésszerkezettel, műszaki színvonallal, vezetéssel, munkaszervezettel stb. érte el kiváló eredményét?

I.

Ambrózfalva Csongrád megye délkeleti részén fekszik az Orosháza—Mezőhegyes vasútvonal mellett. Átmegy rajta a Makó—Tótkomlós közötti autóbuszjárat. Legközelebbi nagyobb városok: Makó (30 km) és Orosháza

(35 km). Földje jó minőségű dél-tiszántúli mezősegi löszhát (átlagosan 18 ar. K./kh a kataszteri tiszta jövedelem).

Ambrózfalvát 1844-ben a Békéscsabáról elvándorolt telepések alapították. A magyar és szlovák anyanyelvű lakosság száma 700 fő. A lakosság fő foglalkozása a mezőgazdálkodás.

Ambrózfalván 1949. szeptember 13-án alakult az első termelőszövetkezeti csoport mintegy 15 családdal, 23 taggal, 306 kh földterülettel. Elsőként az új földhözjuttatottak, valamint a kisparasztok léptek be a termelőszövetkezeti csoportba. Felvették a Dimitrov nevet, tisztelettel adózva a nagy bolgár munkásmozgalmi harcos emlékének.

1952-ben a középparasztok közül mintegy 20 család 500 kh-val szintén a közös gazdálkodás útját választotta. Nemsokára újabb termelőszövetkezeti csoportok alakultak Dózsa és Petőfi néven. Ezek a termelőszövetkezeti csoportok 1959-ig működtek. 1959 tavaszán a három termelőszövetkezeti csoport egyesült, és megalakult a Dimitrov Termelőszövetkezet. 1960-ban Ambrózfalva termelőszövetkezeti község lett; *kimondottan mezőgazdasági falu, ahol a község és a termelőszövetkezet egy társadalmi keret.*

A Dimitrov termelőszövetkezet összes közös területe 1700 kh, amiből szántó 1405, legelő 220, rét 20, erdő 28, nádas 2 és földadó alá nem eső terület 25 kh. A művelési ágak területe lényegesen nem változott a hét év alatt.

A kézi munkaerő-ellátottságot a leghűbben a dolgozó tagok száma jellemzi (fő):

	1960. év	1964. év	1966. év	1967. év
Összes dolgozó tag	227	301	313'	315
100 kh szántóra jutó dolgozó tag	16	21	22	22

A dolgozó tagok számának növekedése együttjárt a jobb eredménnyel. A legnagyobb mértékben a 40 és 60 év közöttiek aránya emelkedett (hét év alatt 43%kal). *A Dimitrov Termelőszövetkezetet tehát nem veszélyeztette az „előregedés” veszélye,* mert az összes tagoknak csak 19%-a volt 60 éves kor feletti az utolsó két évben.

II.

A gazdálkodás egyik fő jellemzője a termelési szerkezet. A szántóföldi növénytermesztés szerkezete az alábbiak szerint alakult (%):

	1960. év	1964. év	1966. év	1967. év
Kenyérgabona	37,2	33,2	34,9	34,9
Takarmánygabona	16,6	10,9	10,8	10,8
Kukorica	14,7	25,5	31,3	31,3
Cukorrépa	7,0	5,1	3,6	3,6

A
utolsó
vetéssz
termés

A
vizont
kisebb
emelke

A
Mind a
vannal
haszná
A legn
a fokoz

A
az ug
csökke

A
földjei
nősegl
ban g
munka
számá
szántó

A
5-6
1967-
szosok
előszö

Lucerna	12,0	7,8	5,0	5,0
Silókukorica	4,5	3,9	7,2	7,2
Vöröshagyma	8,0	13,6	7,2	7,2
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0

A vetésterületi arány — ugyanúgy mint a tagság létszáma — csak az utolsó két évben állandósult. Az utóbbi évekig viszont sokat változott a vetésszerkezet. A következtetések levonása előtt azonban nézzük meg a termésátlagokat is (q/kh):

	1960. év	1964. év	1966. év	1967. év
Kenyérgabona	12,0	15,0	21,5	23,0
Takarmánygabona	13,9	11,3	14,5	13,0
Kukorica	18,0	23,4	22,8	16,0
Cukorrépa	200,0	210,0	296,0	250,0
Lucerna	15,5	15,3	38,0	36,0
Silókukorica	138,0	36,0	100,0	95,0
Vöröshagyma	100,0	81,0	160,0	142,0

A kenyérgabona vetésterülete mintegy 10%-kal csökkent a hét év alatt, viszont a termésátlag megkétszereződött, így a termés jóval nagyobb lett a kisebb területen. A kukoricatermesztés kiterjesztése és a termésátlagok emelkedése nagymértékben hozzájárult a jövedelmezőbb gazdálkodáshoz.

A kenyérgabona és a kukorica kétharmadát foglalta el a szántónak. Mind a kettő olyan ágazat, amelynek nagy fejlődési lehetőségei voltak és vannak (új fajták, gépesítés, vegyszeres gyomirtás stb.). A Dimitrov Tsz jól használta ki ezeket a lehetőségeket. Bátran alkalmazta az újat, a korszerűt. *A legnagyobb volument képviselő ágazatok eredményeivel magyarázható főként a fokozatos, állandó fejlődés.*

A kézimunka-igényes cukorrépa területének a csökkenését ellensúlyozza az ugyancsak munkaigényes vöröshagyma növekedése. A lucernaterület csökkentését a termésátlag emelkedése tette lehetővé.

A termelőszövetkezet a magas terméshozamokat részben jó minőségű földjeinek köszönheti, valamint annak, hogy a munkákat időben és jó minőségben végezték el. A termőtalaj 100 cm mélységű, középkötött, humuszban gazdag; a víz- és a levegőgazdálkodása kiváló. A jó talajelőkészítési munka eredményeként a talaj szerkezete ideális, apró morzsás. A szemlélődő számára az egész határ rendkívül kellemes összbenyomást nyújt. Olyanok a szántóföldek, mintha kertészeti művelés alatt állnának.

A műtrágya-felhasználás jelentősen emelkedett. Amíg 1961—62-ben 5—6 vagon vegyes műtrágyát használtak fel összesen (30 kg/kh), addig 1967-ben már 40—50 vagon (233 kg/kh). A vegyszeres gyomirtást a kalászosoknál 1961 óta rendszeresen végzik, a kukoricánál 1967-ben alkalmazták először.

A közös állatállomány a következőképp alakult (db):

	1960. év	1964. év	1966. év	1967. év
Szarvasmarha	149	166	180	200
Ló	35	28	24	26
Sertés	536	669	600	700
Juh	369	290	400	440
Baromfi	—	8932	5000	600

A termelőszövetkezet fokozatosan növeli szarvasmarha-állományát. Ez a talajerő-utánpótlás miatt is szükséges. A ló-, sertés- és juhlétszám állandósultnak mondható. A vágóbaromfi-nevelés szintén hozzájárult az eredményesebb gazdálkodáshoz.

A gazdaság közös állatállománya 1960-ban 234 számosállat volt, 1967-ben pedig 292. A 25%-os növekedés ellenére ez az állatsűrűség alacsony. 1960-ban egy számosállatra 5,9, 1967-ben pedig 4,8 kh szántóterület jutott. Az állatállomány szerkezetében a legnagyobb arányt a szarvasmarha képviseli, utána a sertés következik.

A szövetkezet egész állatállománya egy majorban nyert elhelyezést. A szerfás és téglalapútelek példásan karban vannak tartva. A major rendezettsége és tisztasága mintaszerű, híven tükrözi a Dimitrov Termelőszövetkezet tagságának és vezetőségének rendszeretét.

A negatív állományból álló tehenészet tejhozama közepes. Géppel fejnek. Tehenenként átlagosan 2500 litert. A heterogén sertésállomány teljesítménye viszont jó. Az átlagos malacsaporulat 9—10. A kitűnő elhelyezés és gondozás a sertésenyésztés jövedelmezőségének a magyarázata. Egy kg sertéshúst 4 kg abrakakarmányból állítanak elő. Tojástermelésük is jövedelmező, egy tojás önköltsége átlagosan 0,78 Ft. A juhállomány fésűs merinó. Jól gondozott. A gyapjúhozam jó minőségű, átlagosan 4,6 kg/db.

A Dimitrov Termelőszövetkezet az 1959. évi egyesüléskor csupán 2 db erőgéppel rendelkezett. Egy G—35-ös és egy K—25-ös traktorral. Az erőgépalomány fokozatosan növekedett; 1967-ben már 13 db traktorból (18,4 traktoregység), két teherautóból, két SZK kombájnból állt. Rendelkeznek 2 db személygépkocsival is.

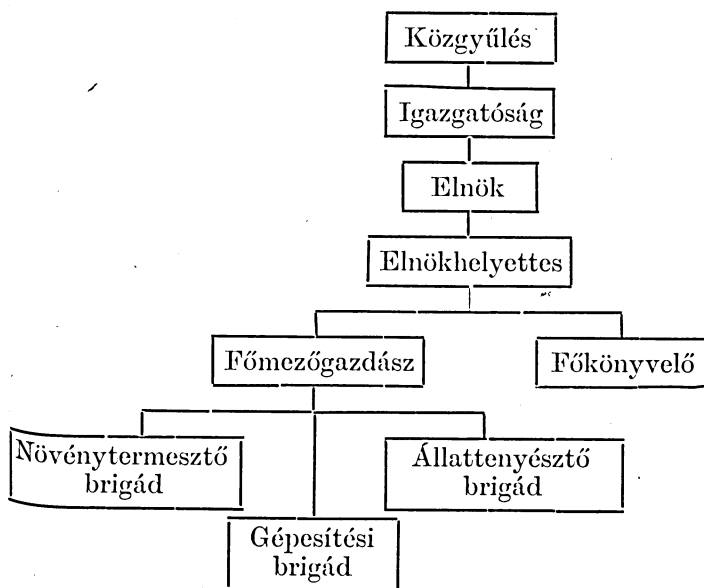
Az évi ledolgozott műszakok száma átlagosan 250—300. A traktorok évi átlagos teljesítménye 1150—1400 normálhold. A munkagép-ellátottság kielégítő. A gépek javítását, karbantartását a termelőszövetkezet saját gépjavító műhelye végzi. A gépek gyors karbantartását, javítását azonban nagymértékben hátráltatja a hiányos, lassú alkatrészellátás.

A termelőszövetkezet jó eredményeinek kétséggkívül egyik alapja a jó természeti adottság. *A töretlen fejlődésben azonban egyre nagyobb a jó vezetés szerepe. Mindenekelőtt a vezetés stabilitását és a tagsággal való jó kapcsolatát kell kiemelni.*

Az elnök, a főagronómus, a párttitkár egyaránt 1959 óta van posztján,

a főkönyvelő pedig 1963 óta. Az elnök helybeli parasztember. Tekintélyes gazda volt, aki rátermettségével, személyes képességeivel, önképzéssel tapasztalt, széles látókörű (nagyüzemi) vezetővé vált. Emberséges és igazságos magatartásával és vezetői munkájával kiérdemelte a tagság bizalmát. Jó vezető kollektívát alakított ki, amely szót tud érteni a tagsággal és mozgósítani tudja a közös feladatok megoldására. A főagronómus technikai végzettségű, jól képzett, nagy helyi ismerettel rendelkező gazda. A főkönyvelő mérlegképes könyvelői képesítéssel rendelkező szakember.

A termelőszövetkezet vezetési sémája:

A termelőszövetkezet szervezeti felépítése — a tsz nagyságának megfelelően — egyszerű, egylépcsős. A főagronómus közvetlenül irányítja a növénytermelési, az állattenyésztő és gépesítési brigádokat.

Az elnök, a főagronómus, a párttitkár naponta megbeszéli a feladatokat. A közösen kialakított döntésnek megfelelően a főmezőgazdász adja ki a munkát munkalapon a brigádvezetőknek. A munkákat brigádvezetők irányítják és ellenőrzik, végzik a munkateljesítés elszámolását is.

A brigádok már régóta stabil kollektívák. 1962-től kezdve 3 brigád: a növénytermesztő, a gépesítési és az állattenyésztő működik, élükön függetlenített vezetőkkel. A növénytermesztő brigád 3 munkacsoportra oszlik.

A munkadíjazás módja és a munkadíj nagysága ugyancsak hozzájárult a jó eredményekhez. 1959 óta a munkaegység szerint való díjazást alkalmazták, azonban ahol lehetséges, ott végtermék után, tehát az eredményesség

alapján adták a munkaegységet. A különböző termőhelyi adottságoknak megfelelően differenciáltan állapították meg az eredménysszinteket. Így az anyagi érdekeltség hatott még a munkaegységes díjazással is.

Rendszeres volt az előlegfizetés. 1967-ig 20 Ft-os, 1967-ben 30 Ft-os előleget fizettek munkaegységenként.

1968-ban kellő saját tartalék birtokában áttértek a garantált pénzbeni munkadíjazásra. A kereset 80%-át fizetik ki havonta.

A Dimitrov Termelőszövetkezetben nagy a tagsűrűség. Egy tagra 5,2 kh szántóterület jut. A tagság kezdettől fogva tevékenyen vett részt a közös munkában, ezt mutatja a dolgozó tagok magas (85%) aránya.

Az adatokból kiviláglik, hogy itt a szorgalmas tagság foglalkoztatását kell növelni. Ezen a téren megtették a kezdő lépéseket. Cirokot természetnek és azt télen saját maguk fogják feldolgozni.

IV.

A jövedelem előállításának és felhasználásának a vizsgálata is tanulságos. A Dimitrov Termelőszövetkezet az elmúlt hét esztendő alatt lényegében változatlan területen majdnem megduplázta termelését. A termelési érték növekedése csaknem teljesen a szorosán vett mezőgazdasági ágazatokból származott. A termelési érték növekedésével együttjárt — bár annál alacsonyabb arányban és nem egyenletesen — a szövetkezet jövedelmének növekedése is.

Sok gazdaságban az a tapasztalat, hogy a termelés növelését olyan magas költségnövekedés árán érik el, amely a jövedelmezőség romlását eredményezi. E termelőszövetkezet eredményeiben viszont azt látjuk, hogy *a termelés növelésére fordított költségek általában nem rontották, hanem emelték a termelőszövetkezet bruttó jövedelmét. A ráfordításokkal való tervszerű gazdálkodás, a takarékos és hatékony felhasználás a vezetőségnek és a tagságnak egyaránt érdeme.* A halmozatlan termelési érték és a szövetkezeti bruttó jövedelem alakulása jól illusztrálja a fenti megállapításokat, amit már korábban is láttunk:

	Halmozatlan termelési érték (1000 Ft)	index (1960 = 100)	Szövetkezeti bruttó jövedelem (1000 Ft)	index (1960 = 100)
1960	7 242	100	6155	100
1964	12 162	168	7641	124
1966	13 087	181	8412	137
1967	14 297	197	9642	157

A termelőszövetkezet jövedelemfelhasználása fő arányaiban — a részesedés és a felhalmozás — a kívánatos módon alakult. A vezetőség és a tagság bölcs mértékletességét és előrelátását mutatja az, hogy a rendelkezésre álló bruttó jövedelemből viszonylag magas hányadot (1966-ban 22%-

ot, 1968-ban pedig 33%-ot) fordítottak felhalmozásra. Emellett magas szinten maradt a személyi jövedelem is. A termelőszövetkezet tiszta vagyona így 1960–1967 között háromszorosára növekedett (3822 ezer Ft—11 534 ezer Ft).

A jövedelemfelhasználást célszerű részletesen áttekinteni:

	1966. évben		1967. évben	
	1000 Ft	%	1000 Ft	%
Rendelkezésre álló bruttó jövedelem	8708		10 058	
Munkadíjazásra: tagok	6198	71,18	6 249	62,13
alkalmazottak	39	0,44	5	0,05
Munkadíjazásra összesen	6237	71,62	6 254	62,18
Szociális alapra	140	1,61	180	1,79
Földjáradékra	277	3,18	198	1,97
Személyi jövedelemre összesen	6654	76,41	6 632	65,94
Beruházásra	1620	18,60	2 670	26,54
Forgóalap-felhalmozásra	200	2,30	382	3,80
Felhalmozásra összesen	1820	20,90	3 052	30,34
Biztonsági alap	106	1,22	250	2,49
Társadalombiztosítás	128	1,47	124	1,23

Az egy dolgozó tagra jutó közösből származó jövedelem 1960-ban 18 872 Ft, 1967-ben 23 230 Ft volt.

A tagság összes jövedelmének nagyobb hányadát a közösből kapja, a háztájiból a kisebb rész származik. Ezért itt kisebb a háztáji gazdálkodás szerepe.

A háztáji terület nagyságát a munkaegység teljesítésétől teszik függővé. Viszonylag magas — 400 m. e. teljesítés — az 1600 □-öles háztáji terület juttatásának a feltétele. A nyugdíjasok viszont megkapták az 1600 □-ölet. A háztáji föld megművelését, a betakarítást és a szállítást is a termelőszövetkezet végzi térítés ellenében.

A háztáji szarvasmarha-állomány erősen csökken, létszám kb. 50 db. Hízósertést minden család tart saját szükségletre; sertéslétszám kb. 300 db. A háztáji baromfitartás viszont nagyon jelentős, nemcsak a család önellátásában, hanem az árutojás-termelésben is.

A háztáji állatállomány részére a termelőszövetkezet megfelelő feltételekkel biztosítja a takarmány- és alomellátást. A háztáji istállótrágya feleslegét a közösbe adják alomszalmáért cserébe.

A termelőszövetkezet vezetősége a háztáji baromfitartást is szervezi, segít a tenyészanyag-beszerzésben, baromfitápot ad a tagoknak és lebonyolítja a tojásértékesítést.

Molnár Károly